

PRIVREDNO PRAVNI SISTEM I POLITIKA

**Pravni fakultet
Univerziteta u Travniku**

VIII. MODUL

FISKALNI SISTEM – 1. dio

PRIREDIO

Prof. dr. Faruk Jašarević

CILJEVI IZLAGANJA

- **DEFINIRATI POJAM I ZADATKE FISKALNOG SISTEMA**
- **OBJASNITI SISTEM JAVNIH PRIHODA**
- **DEFINIRATI POREZNU POLITIKU**

1. OPĆENITO O FISKALNOM SISTEMU

- **FISKALNI SISTEM** OBUHVATA ONE NOVČANE TOKOVE U DRUŠTVENOJ REPRODUKCIJI KOJI STOJE U VEZI SA
 - **FORMIRANJEM I USMJERAVANJEM SREDSTAVA NA IME POTREBA JAVNOG (OPĆEG) KARAKTERA ...**

1. OPĆENITO O FISKALNOM SISTEMU

... ODNOSNO

- **OPĆIH I ZAJEDNIČKIH UVJETA ŽIVOTA
I PRIVREĐIVANJE U DRŽAVNOJ
ZAJEDNICI**

1. OPĆENITO O FISKALNOM SISTEMU

- U OKVIRU **FISKALNOG SISTEMA** VRŠI SE
 - RASPODJELA VRIJEDNOSTI DOHOTKA) IZMEĐU DRŽAVE, ODNOSNO
 - UKUPNE DRUŠTVENO - NADGRADNJE
 - NOVOSTVORENE (NACIONALNOG PRIVREDE I POLITIČKE

1. OPĆENITO O FISKALNOM SISTEMU

- ZA RAZLIKU OD OSTALIH NOVČANIH TOKOVA U DRUŠTVENOJ REPRODUKCIJI, KOJI ZA OSNOV IMAJU FUNKCIONIRANJE TRŽIŠTA, U **FISKALNOM SISTEMU** RADI SE ...

1. OPĆENITO O FISKALNOM SISTEMU

- O FORMIRANJU I USMJERAVANJU SREDSTAVA NA NETRŽIŠNIM OSNOVAMA, ODNOSNO
- NA BAZI DRŽAVNE REŽIJE I MONOPOLA VLASTI

1. OPĆENITO O FISKALNOM SISTEMU

- PUTEM **FISKALNOG** **SISTEMA**
FORMIRAJU SE SREDSTVA, ŠTO SE
KORISTE ZA
➤ **FUNKCIONIRANJE DRŽAVE ...**

1. OPĆENITO O FISKALNOM SISTEMU

- **RAZVOJ I FUNKCIONIRANJE NIZA DJELATNOSTI I VIDOVA DRUŠTVENE REPRODUKCIJE ČIJI SE RAD NE VALORIZIRA ISKLJUČIVO NA TRŽIŠTU (OBRAZOVANJE, ZDRAVSTVO, ZNANOST...), I**
- **STVARANJE MATERIJALNE OSNOVE EKONOMSKE ULOGE DRŽAVE (INTERVENCIJE U PRIVREDI)**

1. OPĆENITO O FISKALNOM SISTEMU

- **FISKALNI SISTEM U SAVREMENIM
UVJETIMA IMA NIZ ZADATAKA
NEOPHODNIH ZA**
 - **FUNKCIONIRANJE DRUŠTVENE
(DRŽAVNE) ZAJEDNICE, I**
 - **SISTEM PRIVREĐIVANJA U
DRUŠTVENIM OKVIRIMA**

1. OPĆENITO O FISKALNOM SISTEMU

- **FISKALNI SISTEM I POLITIKA**
PREDSTAVLJAJU NEZAMJENJIV SEKTOR
EKONOMSKE POLITIKE
- INSTRUMENTIMA **FISKALNOG SISTEMA I**
POLITIKE MOGUĆE JE POSTIZATI
RAZNOVRSNE UČINKE U PRIVREDNOM I
UKUPNOM RAZVOJU

1. OPĆENITO O FISKALNOM SISTEMU

- **FISKALNI SISTEM SE RAZMATRA U DVIJE RAVNI**
 - **SISTEM JAVNIH PRIHODA (KAO UKUPNOST RAZNOVRSNIH OBLIKA PRIHODA)**
 - **I ...**

1. OPĆENITO O FISKALNOM SISTEMU

...

- **SISTEM JAVNIH RASHODA (U SMISLU RAZLIČITIH OBLIKA FINANCIRANJA POTREBA I INTERESA JAVNOG KARAKTERA)**

2. POJAM FISKALNOG SISTEMA

- **FISKALNI SISTEM PREDSTAVLJA UKUPNOST ZAKONA I DRUGIH PROPISA, KAO I INSTRUMENTATA I MJERA ŠTO SE ODNOSE NA**
 - **FINANCIJSKU AKTIVNOST DRŽAVE, ODNOSNO ...**

2. POJAM FISKALNOG SISTEMA

- **PRIKUPLJANJE FINANCIJSKIH
SREDSTAVA I NJIHOVO
USMJERAVANJE NA IME STVARANJA
OPĆIH UVJETA ŽIVOTA I
PRIVREĐIVANJA U DRUŠTVENOJ
ZAJEDNICI**

2. POJAM FISKALNOG SISTEMA

- **BEZ FISKALNOG SISTEMA NIJE MOGUĆE**
 - **ZAMISLITI DRUŠTVENU (DRŽAVNU) ZAJEDNICU (PUTEM FISKALNOG SISTEMA OSIGURAVA SE MATERIJALNA OSNOVA ZA FUNKCIONIRANJE DRŽAVNE STRUKTURE U NAJŠIREM SMISLU)**

2. POJAM FISKALNOG SISTEMA

- **OSIGURATI EFIKASAN EKONOMSKI RAZVOJ U SAVREMENO DOBA (UPRAVO NAJVEĆI DIO KOREKTIVNIH I DOPUNSKIH UČINAKA U ODNOSU NA TRŽIŠNI MEHANIZAM DRŽAVA POSTIŽE KORISTEĆI INSTRUMENTE FISKALNOG SISTEMA I FISKALNE POLITIKE)**

2.1. DOMETI FINANCIJSKE AKTIVNOSTI

- **FINANCIJSKA AKTIVNOST DRŽAVE IMA DVA OPĆA VIDA**
 - **FORMIRANJE SREDSTAVA, ODNOSNO SISTEM JAVNIH PRIHODA KOJIM SE OD STRANE DRŽAVE NA RAZLIČITE NAČINE PRIBAVLJAJU SREDSTVA**
 - **I ...**

2.1. DOMETI FINANCIJSKE AKTIVNOSTI

...

- **USMJERAVANJE SREDSTAVA, ODNOSNO SISTEM JAVNIH RASHODA U OKVIRU KOGA SE OSIGURAVAJU SREDSTVA NA IME FUNKCIONIRANJA DRŽAVE I DRUGIH JAVNIH IZDATAKA**

2.1. DOMETI FINANCIJSKE AKTIVNOSTI

- **DEFINIRANJE OBIMA FINANCIJSKE AKTIVNOSTI, ČIJI IZRAZ PREDSTAVLJA UČEŠĆE SISTEMA JAVNIH PRIHODA U BRUTO DOMAĆEM PROIZVODU, OVISNO JE OD ZADATAKA FISKALNOG SISTEMA**

2.1. DOMETI FINANCIJSKE AKTIVNOSTI

- **FINANCIJSKU AKTIVNOST U OSNOVI DETERMINIRAJU**
 - **KARAKTER DRŽAVNE ZAJEDNICE, U SMISLU OBIMA TZV. SOCIJALIZACIJE DRUŠTVENOG ŽIVOTA, ODNOSNO OBAVEZA KOJE NA SEBE PREUZIMA DRŽAVA U EKONOMSKOM I SOCIJALNOM RAZVOJU ...**

2.1. DOMETI FINANCIJSKE AKTIVNOSTI

- I
- **NIVO RAZVIJENOSTI PRIVREDE,
ODNOSNO BRUTO DOMAĆI PROIZVOD**

2.1. DOMETI FINANCIJSKE AKTIVNOSTI

- **DIFERENCIRANJE POJEDINIH ZEMALJA I U OKVIRU ISTOVRISNOG PRISTUPA SE VRŠI OVISNO OD NJIHOVIH FISKALNIH KAPACITETA (MOGUĆNOSTI), ČIJI JE VRIJEDNOSNI IZRAZ NACIONALNI DOHODAK, KAO I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD *PER CAPITA***

2.1. DOMETI FINANCIJSKE AKTIVNOSTI

- **U RAZDOBLJU LIBERALNOG KONCEPTA EKONOMSKE POLITIKE, SHODNO OGRANIČENOJ EKONOMSKOJ I UKUPNOJ ULOZI DRŽAVE, ZADACI FISKALNOG SISTEMA SU ...**

2.1. DOMETI FINANCIJSKE AKTIVNOSTI

- **POJEDNOSTAVLJENI**
- **I**
- **VEZANI SU ISKLJUČIVO ZA
OBEZBJEĐIVANJE SREDSTAVA ZA
POKRIĆE KLASIČNIH JAVNIH
(DRŽAVNIH) POTREBA**

2.1. DOMETI FINANCIJSKE AKTIVNOSTI

- **OVAKAV RESTRIKTIVNI I NEUTRALNI (U SMISLU, NEREMEĆENJA TRŽIŠNOG MEHANIZMA) KONCEPT FINANCIJSKE AKTIVNOSTI IZ TEMELJA JE TRANSFORMIRAN U VRIJEME EKONOMSKIH KRIZA TRIDESETIH GODINA XIX STOLJEĆA**

2.1. DOMETI FINANCIJSKE AKTIVNOSTI

- **JACĀNJE EKONOMSKIH FUNKCIJA DRŹAVE U ODNOSU NA DOPUNU I KORIGIRANJE TRŹIŠNIH ZAKONITOSTI, KAO I ZAHTJEVI SOCIJALNOG RAZVOJA U POGLEDU REDISTRIBUCIJE BOGATSTVA, ZNAČILI SU ...**

2.1. DOMETI FINANCIJSKE AKTIVNOSTI

- **BITNO UVEĆANJE ZADATAKA
FISKALNOG SISTEMA**
- **I**
- **PROMOVIRANJE EKONOMSKIH I
SOCIJALNIH ZADATAKA U ISTOJ
RAVNI SA FINANCIJSKIM ZADACIMA**

2.1. DOMETI FINANCIJSKE AKTIVNOSTI

- MIJENJA SE I KARAKTER FINANCIJSKE AKTIVNOSTI
- UMJESTO NEUTRALNOG POPRIMA **AKTIVNI UTJECAJ**
- DOTADAŠNJI **KVANTITATIVNI ASPEKT** SE POTISKUJE U KORIST **KVALITATIVNIH UČINAKA**

2.1. DOMETI FINANCIJSKE AKTIVNOSTI

- **S NOVIM ZADACIMA I INOVIRANIM KONCEPTOM FINANCIJSKE AKTIVNOSTI ŠIRI SE STRUKTURA JAVNIH PRIHODA**
- **PORED POREZA JAVLJAJU SE I DRUGI FISKALNI PRIHODI (DOPRINOSI)**
- **OSIM BUDŽETA AFIRMIRAJU SE I NOVI INSTRUMENTI JAVNOG FINANCIRANJA (FONDOVI)**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **U SAVREMENIM UVJETIMA ZAJEDNIČKI IMENITELJ SVIH FISKALNIH SISTEMA JESU TRI OSNOVNA ZADATKA –**
 - **FINANCIJSKI**
 - **EKONOMSKI, I**
 - **SOCIJALNI,**

2.2. OSNOVNI ZADACI

**... PREMDA SE RADI O OPĆIM CILJEVIMA
ŠTO U SEBI OBJEDINJUJU UŽE
DEFINIRANE ZADATKE**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **USPRKOS ISTOVRSNIM ZADACIMA, SVAKA DRŽAVA DIFERENCIRANO OPERACIONALIZIRA OVE CILJEVE I ZADATKE, UKLJUČUJUĆI I RAZLIČITE INSTRUMENTE KOJE KORISTI U Tzv. FISKALNOJ FORMULI**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **ELEMENTI FISKALNE FORMULE SU UVJETOVANI**
 - **KONKRETNOM EKONOMSKO - SOCIJALNOM STRUKTUROM ...**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **STEPENOM RAZVOJA**
- **KONJUNKTURNIM PRIVREDNIM
KRETANJIMA**
- **I**
- **POVIJESNIM, TRADICIJSKIM I DRUGIM
NEEKONOMSKIM FAKTORIMA**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **FINANCIJSKI ZADACI FISKALNOG SISTEMA ODNOSE SE**
 - **NA OSIGURANJE SREDSTAVA, PUTEM POREZA I DRUGIH PRIHODA**
 - **NA IME FINANCIRANJA POTREBA JAVNOG KARAKTERA**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **RADI SE O KLASIČNOM ZADATKU KOJI JE NEPOSREDNO VEZAN ZA**
 - **FUNKCIONIRANJE DRŽAVE, I**
 - **DRUŠTVENO - POLITIČKE NADGRADNJE U NJENOM ŠIREM ZNAČENJU**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- ZA OSTVARIVANJE OVOG ZADATKA, **DRŽAVI** STOJI NA RASPOLAGANJU **ŠIROKA STRUKTURA PRIHODA**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- ZA RAZLIKU OD RANIJIH RAZDOBLJA KADA SE OVA STRUKTURA ISCRPLJIVALA UGLAVNOM POREZIMA, U DANAŠNJIM UVJETIMA PORED PORESKIH PRIHODA SVE **VEĆI ZNAČAJ** DOBIVAJU ...

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **DOPRINOSI**
- **JAVNI ZAJAM**
- **I**
- **PRIHODI OD DRŽAVNOG (JAVNOG) SEKTORA PRIVREĐIVANJA**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **SOCIJALNI ZADACI FISKALNOG SISTEMA UPRAVLJANI SU NA REDISTRIBUTIVNE UČINKE ŠTO ZNAČI DA SE PUTEM FINANCIJSKE AKTIVNOSTI**
 - **OSIGURAVA PRERASPODJELA BOGATSTVA ...**

2.2. OSNOVNI ZADACI

... I PO TOM OSNOVU

➤ **OSTVARUJU CILJEVI SOCIJALNE
POLITIKE**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **REDISTRIBUTIVNI UČINCI FISKALNOG SISTEMA POSTIŽU SE I KOD FORMIRANJA JAVNIH PRIHODA, S OBZIROM NA TO DA SE DISTRIBUCIJA PORESKOG PRITISKA VRŠI PREMA EKONOMSKOJ SNAZI OBVEZNIKA**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **UČINAK JE POSEBNO VIDLJIV U
SISTEMU JAVNIH RASHODA**
- **SVIM GRAĐANIMA SE NEOVISNO OD
TOGA DA LI SU I KOLIKI SU POREZNI
OBVEZNICI ...**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **OBEZBJEĐUJE JEDNAK PRISTUP U KORIŠTENJU USLUGA JAVNOG KARAKTERA**
- **ZNATAN DIO BUDŽETSKIH SREDSTAVA SE USMJERAVA NEPOSREDNO U ODREĐENE SOCIJALNE TRANSFERE (SOCIJALNI PROGRAMI, ZDRAVSTVENA ZAŠTITE, OBRAZOVANJA I SOCIJALNI IZDACI)**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **EKONOMSKI ZADACI FISKALNOG SISTEMA** ODOSE SE NA KORIŠTENJE FISKALNOG SISTEMA S CILJEM OSIGURANJA PRETPOSTAVKI STABILNOG PRIVREDNOG RAZVOJA

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **OPĆI PRISTUP** U OVOM DOMENU JESTE DA SE **INSTRUMENTI FISKALNOG SISTEMA** KORISTE U ONIM SEGMENTIMA DRUŠTVENE REPRODUKCIJE ODNOSNO U ONIM OBLASTIMA PRIVREĐIVANJA, GDJE JE TRŽIŠTE SKLONO ZATAJITI

2.2. OSNOVNI ZADACI

- U ODNOSU NA TRŽIŠNI MEHANIZAM, **ODLUKE I MJERE FISKALNOG SISTEMA** IMAJU U OSNOVI **KOREKTIVNU I DOPUNJUJUĆU ULOGU** KOD OSIGURAVANJA **ADEKVATNOG DRUŠTVENOG OKVIRA PRIVREĐIVANJA**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **MJERAMA FISKALNE POLITIKE SE, PROMJENAMA U POREZNOM OPTEREĆENJU**
 - **NEPOSREDNO UTJEČE NA UVJETE PRIVREĐIVANJA**
 - **VRŠI PRERASPODJELA DOHOTKA I AKUMULACIJE NA GRANE PRIVREDE**
 - ...

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **DIFERENCIRANIM OPTEREĆENJEM PROMETA PROIZVODA DETERMINIRA OBIM I STRUKTURA POTROŠNJE**
- **POREZNIM PRIHODIMA FORMIRAJU SE SREDSTVA U BUDŽETU NA BAZI KOJIH SE DRŽAVA NEPOSREDNO UNOSI U PRIVREDNE TOKOVE (INVESTICIJE, SUBVENCije, OSIGURANJE, INFRASTRUKTURE)**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **OBIM UČEŠĆA POJEDINIH OD OSNOVNIH ZADATAKA U UKUPNOJ FINANCIJSKOJ AKTIVNOSTI (FISKALNOM SISTEMU) JE RAZLIČIT PO POJEDINIM DRŽAVAMA, I U OSNOVI JE UVJETOVAN ...**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **STEPENOM PRIVREDNOG RAZVOJA
(RASPOLOŽIVOM NOVOSTVORENOM
VRIJEDNOŠĆU)**
- **I**
- **KONJUNKTURNIM PRIVREDNIM
KRETANJIMA**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **MANJI STEPEN RAZVOJA ZNAČI I RELATIVNO VEĆE UČEŠĆE FINANCIJSKIH IZDATAKA**
- **VEĆI STEPEN RAZVOJA U PRAVILU PODRAZUMIJEVA I ZNATNIJE UČEŠĆE SOCIJALNIH IZDATAKA, ODNOSNO RASHODA BLAGOSTANJA**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **RECESIJA U PRIVREDNIM TOKOVIMA ZNAČI VEĆE PRISUSTVO EKONOMSKIH IZDATAKA**
- **U VRIJEME STABILNOG PRIVREDNOG RAZVOJA NJIHOVO RELATIVNO UČEŠĆE JE MANJE**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- U OKVIRU **FISKALNE POLITIKE** MOGU BITI INKORPORIRANI I DRUGI CILJEVI, KAO
 - **DEMOGRAFSKI CILJEVI** (U DOMENU PRIHODA, POREZ NA NEŽENJE, A U OKVIRU RASHODA DJEČIJI DODATAK, UKOLIKO SE ŽELI UVEĆATI STOPA NATALITETA) ...

2.2. OSNOVNI ZADACI

- I
- **CILJEVI U OBLASTI STAMBENE, ZDRAVSTVENE, SPORTSKE I DRUGE POLITIKE**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **OD INTENZITETA POJEDINIH ZADATAKA UTEMELJENIH U FISKALNOJ POLITICI, OVISI**
 - **STRUKTURA PRIHODA (VEĆE ILI MANJE UČEŠĆE NEPORESKIH PRIHODA, ODNOSNO DOPRINOSA I JAVNOG ZAJMA)**
 - **I ...**

2.2. OSNOVNI ZADACI

- **OBIM I STRUKTURA BUDŽETSKIH IZDATAKA (VEĆA ILI MANJA BUDŽETSKA POTROŠNJA, UKLJUČUJUĆI I POLITIKU BUDŽETSKOG DEFICITA, KAO I UČEŠĆE POJEDINIH SEKTORA FINANCIRANJA U BUDŽETU)**

3. SISTEM JAVNIH PRIHODA

- **SISTEM JAVNIH PRIHODA** OBUHVATA RAZLIČITE OBLIKE
 - **FORMIRANJA SREDSTAVA NA IME FINANCIRANJA, ODNOSNO**
 - **POKRIĆA BROJNIH I RAZNOVRJNIH JAVNIH IZDATAKA**

3. SISTEM JAVNIH PRIHODA

- **RADI SE O ONOM VIDU FINANCIJSKE
AKTIVNOSTI DRŽAVE KOJIM SE
OSIGURAVA MATERIJALNA
(FINANCIJSKA) OSNOVA ZA
FUNKCIONIRANJE ...**

3. SISTEM JAVNIH PRIHODA

- DRŽAVNE I SOCIJALNE STRUKTURE
- I
- UKUPNE DRUŠTVENO - POLITIČKE NADGRADNJE

3. SISTEM JAVNIH PRIHODA

- **DRŽAVA** IMA RAZNOVRSNE
MOGUĆNOSTI OSTVARIVANJA
SREDSTAVA
- UPRAVO MEĐUSOBNO DIFERENCIRANJE
JAVNIH PRIHODA SE VRŠI OVISNO OD
METODA KOJI SE KORISTI PRILIKOM
NJIHOVOG USTANOVLJAVANJA I
REALIZIRANJA

3. SISTEM JAVNIH PRIHODA

- **JAVNI PRIHODI SE DIJELE NA**
 - **FISKALNE PRIHODE**
 - **I**
 - **NEFISKALNE PRIHODE**

3. SISTEM JAVNIH PRIHODA

- KOD **FISKALNIH PRIHODA**, IAKO SE RADI O RAZLIČITIM OSNOVAMA USPOSTAVE VEZE IZMEĐU
 - **POJEDINAČNE EKONOMSKE SNAGE, I**
 - **JAVNE FINANCIJSKE AKTIVNOSTI ...**

3. SISTEM JAVNIH PRIHODA

- **... DRŽAVA KORISTI AUTORITET VLASTI I
RADI SE O JEDNOSTRANOM
NAMETANJU OBAVEZA FIZIČKIM I
PRAVNIM OSOBAMA (POREZI,
DOPRINOSI, CARINE, TAKSE...)**

3. SISTEM JAVNIH PRIHODA

- ZA **NEFISKALNE** **PRIHODE** KARAKTERISTIČNO JE OSTVARIVANJE SREDSTAVA PRI ČEMU **DRŽAVA NE KORISTI AUTORITET VLASTI**, I RADI SE O PRIHODIMA
 - PO OSNOVU UGOVORNOG ODNOSA (JAVNI ZAJAM)
 - ILI ...

3. SISTEM JAVNIH PRIHODA

- **NA BAZI EKONOMSKE AKTIVNOSTI DRŽAVE**
- **ILI**
- **IZ IMOVINE (JAVNI SEKTOR PRIVREDE, DENACIONALIZACIJA, PRIHODI OSTVARENI NA TRŽIŠTU KAPITALA...)**

3. SISTEM JAVNIH PRIHODA

- U **SISTEMU JAVNIH PRIHODA** POSEBNO MJESTO PRIPADA **POREZIMA**
- RIJEČ JE O **NAJZNAČAJNIJEM IZVORU PRIHODA**, NE SAMO PO FINANCIJSKIM EFEKTIMA, NEGO I PO TOME ŠTO SVI OSTALI PRIHODI SVOJ KORIJEN IMAJU U POREZU

3. SISTEM JAVNIH PRIHODA

- **POREZNI SISTEM** (KAO SKUP POREZNIH OBLIKA) OBUHVATA UKUPAN SISTEM JAVNIH PRIHODA U JEDNOJ ZEMLJI

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

- **POREZNI SISTEM** IMA ZADATAK

- **PREFERIRANE POJEDINAČNE
INTERESE IMANENTNE TRŽIŠNOJ
PRIVREDI ARTIKULIRATI U OKVIRU
ŠIRIH JAVNIH INTERESA ...**

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

- I
- **OMOGUĆITI FUNKCIONALAN ODNOS
IZMEĐU EKONOMSKE SNAGE,
ODNOSNO POREZNE SPOSOBNOSTI
POJEDINCA I FINANCIJSKE
AKTIVNOSTI DRŽAVE**

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

- **CIJENEĆI OPĆI ZADATAK OPOREZIVANJA, ZAJEDNIČKI IMENITELJ POREZNIH SISTEMA U SAVREMENIM UVJETIMA JESTE POSTOJANJE VIŠE (DVADESETAK) POREZNIH OBLIKA KOJIMA SE NASTOJE OSIGURATI ...**

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

- **PRETPOSTAVKE NASTANKA POREZNE
OBAVEZE**
- **I**
- **VIŠESTRUKA ULOGA KOJU IMA OVAJ
SYSTEM**

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

- KAO **NAJZNAČAJNIJI IZVORI PRIHODA**, NE SAMO U SEKTORU FISKALNIH (DAŽBINSKIH) NEGO I JAVNIH PRIHODA U CJELINI, **POREZI** POKREĆU ...

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

- **PITANJA FINANCIJSKE PRIRODE U SMISLU ODUZIMANJA DIJELA KUPOVNE MOĆI PREDUZEĆA I GRAĐANA, I**
- **PITANJA EKONOMSKE, POLITIČKE I PRAVNE PRIRODE**

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

- **KOD POREZA SE RADI O**
 - **OPĆEM**
 - **PRINUDNOM, I**
 - **BEZ PROTIVNAKNADE DAVANJA U NOVCU ...**

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

... KOJE SE

- **UTVRĐUJU PREMA POREZNOJ SNAZI
OBVEZNIKA**
- **ČIJA SREDSTVA KORISTI DRŽAVA
RADI POKRIĆA OPĆIH POTREBA I
INTERESA**

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

- **OSNOVNE KARAKTERISTIKE POREZA SU**
- **PRVO, TO JE PRINUDNO DAVANJE, JER POREZI NISU DAVANJA DOBRE VOLJE OBVEZNIKA, VEĆ SU POSLJEDICA AUTORITETA DRŽAVE KOJA JEDNOSTRANO UTVRĐUJE POREZNU OBAVEZU ZA PREDUZEĆA I GRAĐANE**

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

- U SLUČAJU NEISPUNJENJA OBAVEZA PO OSNOVU POREZA, DRŽAVA IMA NAČINA PRINUDNO NAPLATITI POREZE, KORISTEĆI SE APARATOM SILE KOJIM RASPOLAŽE

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

- **DRUGO**, POREZ JE OPĆE DAVANJE, ŠTO ZNAČI DA SU SVI GRAĐANI I PREDUZEĆA, POD ISTIM UVJETIMA, OBAVEZNI SNOSITI POREZNU OBAVEZU PREMA SVOJOJ EKONOMSKOJ SNAZI

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

- **EVENTUALNO OSLOBOĐENJE OD POREZA REGULIRAJU SE ISTIM ZAKONOM KOJIM JE I USTANOVLJEN POREZ, ČIME SE U OVOM DOMENU ISKLJUČUJU OVLASTI POREZNE ADMINISTRACIJE U NAMETANJU ILI U OSLOBAĐANJU POREZNE OBAVEZE**

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

- **TREĆE, KOD POREZA NEMA NEPOSREDNE PROTIVNAKNADE (ZA RAZLIKU OD NEKIH DRUGIH JAVNIH PRIHODA), S TIM ŠTO POSTOJI OPĆA PROTIVNAKNADA U VIDU OSIGURAVANJA OPĆIH UVJETA ŽIVOTA I PRIVREĐIVANJA, ALI U ISTOJ RAVNI OVU PROTIVNAKNADU UŽIVAJU I GRAĐANI KOJI NISU POREZNI OBVEZNICI**

3.1. POJAM I

KARAKTERISTIKE POREZA

- **ČETVRTO**, POREZI SE UVODE RADI OBEZBJEĐIVANJA SREDSTAVA NA IME OPĆIH (JAVNIH) POTREBA, ČIME SE PRAVI RAZLIKA U ODNOSU NA NEKE DRUGE DAŽBINE (DOPRINOSE) KOJIMA SE OSIGURAVAJU SREDSTVA ZA FINANCIRANJE ZAJEDNIČKIH POTREBA JAVNOG KARAKTERA

3.1. POJAM I

KARAKTERISTIKE POREZA

- **PETO, POREZI SU NENAMJENSKOG KARAKTERA, ZA RAZLIKU OD NEKIH DRUGIH OBLIKA PRIHODA KOJI IMAJU UNAPRIJED UTVRĐENU NAMJENU, ŠTO ZNAČI DA SU PRIHODI PO OSNOVU POREZA NEDESTINIRANI I SLIVAJU SE SVI U BUDŽET U OKVIRU KOGA SE IZ OPĆE MASE PRIHODA POKRIVAJU POJEDINI IZDACI**

3.1. POJAM I

KARAKTERISTIKE POREZA

- **ŠESTO**, ZA NASTANAK POREZNE OBAVEZE BITAN JE **EKONOMSKI MOMENAT**, ODNOSNO MANIFESTACIJA POREZNE SPOSOBNOSTI NA TERITORIJI DRŽAVE DOKLE SEŽE I NJENA EFEKTIVNA FISKALNA SUVERENOST, A NE PRAVNI MOMENAT (DRŽAVLJANSTVO ODREĐENE DRŽAVE)

3.1. POJAM I

KARAKTERISTIKE POREZA

- **SEDMO**, ISPUNJAVANJE POREZNE OBAVEZE VRŠI SE **U NOVCU**, A IZUZETNO SE TO MOŽE OBAVLJATI I U NATURI, U VRIJEME RATOVA ILI DUBOKIH EKONOMSKIH KRIZA (U VRIJEME KADA NOVAC IZGUBI SVOJSTVO PLATEŽNOG SREDSTVA), ILI KOD POREZA NA NASLIJEĐE I POKLONE JER NEKI POREZNI SISTEMI OMOGUĆUJU PLAĆANJE OVOGA POREZA IZ OSTAVINSKE ILI POKLONJENE MASE

3.1. POJAM I KARAKTERISTIKE POREZA

- **KARAKTERISTIKE POREZA UKAZUJU NA**
 - **SLOŽENU FINANCIJSKU, EKONOMSKO-SOCIJALNU I POLITIČKU PRIRODU NAJZNAČAJNIJIH IZVORA PRIHODA, I**
 - **DIFERENCIRANJE POREZA OD DRUGIH OBLIKA JAVNIH PRIHODA**

3.2. POREZNA NAČELA

- ZNAČAJNO PITANJE U FINACIJSKOJ TEORIJI I FINACIJSKOJ POLITICI JESU **POREZNI PRINCIPI**, **KAO OPĆA PRAVILA OPOREZIVANJA** ŠTO SU REZULTAT KAKO TEORIJE, TAKO I DUGOGODIŠNJE PRAKSE

3.2. POREZNA NAČELA

- U FINANCIJSKOJ TEORIJI SU POZNATA **SMITHOVA POREZNA NAČELA**
 - SVAKI GRAĐANIN JE DUŽAN DRŽAVI PLAĆATI POREZ I TO PREMA SVOJIM EKONOMSKIM SPOSOBNOSTIMA ...

3.2. POREZNA NAČELA

- **OBVEZA PLAĆANJA POREZA TREBA BITI REGULIRANA ZAKONOM, ŠTO ZNAČI DA POREZ NE SMIJE BITI PROIZVOLJAN VEĆ UNAPRIJED POZNAT POREZONOM OBVEZNIKU...**

3.2. POREZNA NAČELA

- **POREZ SE NAPLAĆUJE ONDA KADA JE TO ZA POREZNOG OBVEZNIKA NAJPOVOLJNIJE**
- **TROŠKOVI UBIRANJA POREZA TREBAJU BITI ŠTO NIŽI, KAKO BI TERET POREZNIH OBVEZNIKA BIO ŠTO PODNOŠLJIVIJI, A PRIHODI DRŽAVNE BLAGAJNE ŠTO VEĆI**

3.2. POREZNA NAČELA

- **PREGLEDNOŠĆU I JASNOĆOM U
NAJRAŠIRENIJOJ UPOTREBI SU
POREZNA NAČELA ADOLFA WAGNERA
(ADOLPH WAGNER) ...**

3.2. POREZNA NAČELA

- **FINANCIJSKO – POLITIČKO NAČELO**
- **EKONOMSKO – POLITIČKO NAČELO**
- **SOCIJALNO – POLITIČKO NAČELO**
- **I**
- **POREZNO – TEHNIČKO NAČELO
OPOREZIVANJA**

3.2. POREZNA NAČELA

- **FINANCIJSKO - POLITIČKO NAČELO OPOREZIVANJA** ODNOSI SE NA FINANCIJSKE EFEKTE POREZA, S DVA OSNOVNA ZAHTJEVA OVOG NAČELA:
 - **IZDAŠNOST** ZNAČI DA POREZI TREBAJU OSIGURATI DOVOLJNO SREDSTAVA RADI POKRIĆA JAVNIH POTREBA ...

3.2. POREZNA NAČELA

- **ELASTIČNOST** PODRAZUMIJEVA DA POREZI TREBAJU AUTOMATSKI BITI SUKLADNI KONJUNKTURNIM KRETANJIMA U PRIVREDI, PA UKOLIKO RAŠTE PROIZVODNJA (DOBIT) I POTROŠNJA TREBAJU RASTI I SREDSTVA PO OSNOVU POREZA, I OBRATNO, UKOLIKO STAGNIRA PROIZVODNJA I OPADA POTROŠNJA, I POREZNI PRIHODI TREBAJU SE SMANJIVATI

3.2. POREZNA NAČELA

- **EKONOMSKO - POLITIČKO NAČELO** INZISTIRA NA EKONOMSKIM EFEKTIMA OPOREZIVANJA, A TO ZNAČI **DVA OPĆA ZAHTJEVA**:
 - **FORME OPOREZIVANJA** TREBAJU BITI EKONOMSKI RACIONALNE I ČESTO SE NE MIJENJATI KAKO NE BI IZAZVALE POREMEĆAJE U PRIVREDI (POREZIMA SE NEPOSREDNO DEFINIRAJU UVJETI PRIVREĐIVANJA) ...

3.2. POREZNA NAČELA

- **POREZI TREBAJU BITI STIMULATIVNI (POREZI NE TREBAJU REMETITI TRŽIŠNU ALOKACIJU UKOLIKO JE ONA EFIKASNA, A ISTOVREMENO TREBAJU MOTIVIRATI PREDUZEĆA NA EFIKASNO KORIŠTENJE RASPOLOŽIVIH RESURSA PRIVREĐIVANJA)**

3.2. POREZNA NAČELA

- **SOCIJALNO – POLITIČKO NAČELO OPOREZIVANJA ODNOSI SE NA PRAVIČNOST U ODUZIMANJU KUPOVNE MOĆI PREDUZEĆA I GRAĐANA OD STRANE DRŽAVE**

3.2. POREZNA NAČELA

- U TOM PRAVCU SU I DVA OPĆA
ZAHTJEVA KOD OVOG NAČELA:
 - UNIVERZALNOST
 - I
 - RAVNOMJERNOST

3.2. POREZNA NAČELA

- **UNIVERZALNOST** ZNAČI DA SU SVI GRAĐANI POD ISTIM UVJETIMA DUŽNI SNOSITI POREZNI TERET, ODNOSNO NIKO NIJE OSLOBOĐEN POREZNE OBAVEZE

3.2. POREZNA NAČELA

- **IZUZETAK** PREDSTAVLJAJU POREZNA OSLOBOĐENJA (PRIVREMENA ILI STALNA, ODNOSNO OSOBNA ILI PREDMETNA), KOJA SE
 - UVODE ISTIM ZAKONOM KOJIM SE REGULIRA POREZ, I
 - RADI SE O ZAŠTITI OPĆIH INTERESA (OSOBOĐENJE OD POREZA SOCIJALNO UGROŽENIH OSOBA....)

3.2. POREZNA NAČELA

- **RAVNOMJERNOST** ZNAČI DA SE POREZNE OBAVEZE RASPOREĐUJU PREMA EKONOMSKOJ SNAZI OBVEZNIKA
- KORISTE SE RAZLIČITE **POREZNE STOPE**:
 - PROPORCIONALNE STOPE
 - PROGRESIVNE STOPE, I
 - DEGRESIVNE STOPE

3.2. POREZNA NAČELA

- **RAVNOMJERNOST SE POSTIŽE SA SVIM STOPAMA, ALI JE ONA ZNATNO INTENZIVNIJA**
 - **KOD PROGRESIVNIH STOPA**
 - **U ODNOSU NA**
 - **PROPORCIONALNE STOPE**

3.2. POREZNA NAČELA

- **PROPORCIONALNE STOPE** (POREZNE STOPE OSTAJU ISTE NEOVISNO OD RASTA POREZNE OSNOVICE, PA S RASTOM OSNOVICE I PLAĆENI POREZ PROPORCIONALNO RASTE)

3.2. POREZNA NAČELA

- **PROGRESIVNE STOPE** (STOPE RASTU U MANJEM ILI VEĆEM INTENZITETU S RASTOM POREZNE OSNOVICE, PA POREZ PROGRESIVNO RASTE SA PORASTOM OSNOVICE)

3.2. POREZNA NAČELA

- **DEGRESIVNE STOPE** (U OSNOVI ISTI UČINAK KAO KOD PROGRESIVNIH SAMO ŠTO SE OVDJE ZA POLAZIŠTE UZIMA NAJVEĆA STOPA PA SE ONDA IDE KA MANJIM STOPAMA KAKO OPADA POREZNA OSNOVICA)

3.2. POREZNA NAČELA

- **POREZNO – TEHNIČKO NAČELO**
OPOREZIVANJA INZISTIRA KOD
POREZNOG POSTUPKA NA TRI
ZAHTJEVA:
 - **ODREĐENOST**
 - **KOMODITET, I**
 - **EKONOMIČNOST**

3.2. POREZNA NAČELA

- **ODREĐENOST POREZA ZNAČI DA SE OSNOVNI ELEMENTI POREZA (OBVEZNIK, OSNOVICA, STOPA, OSLOBOĐENJA I OLAKŠICE, OBRAČUN I NAPLATA) MORAJU UTVRDITI U ZAKONU KOJIM SE UVODI POREZ, TAKO DA SE NE POSTAVLJAJU NIKAKVE DILEME U POGLEDU OBAVEZA POREZNIH OBVEZNIKA**

3.2. POREZNA NAČELA

- **ZAKONI** KOJIMA SE REGULIRAJU POREZI TREBAJU BITI **JEDNOSTAVNI I RAZUMLJIVI** KAKO BI SVAKI GRAĐANIN MOGAO SHVATITI SVOJE POREZNE OBAVEZE

3.2. POREZNA NAČELA

- **KOMODITET** ZNAČI UGODNOST U PLAĆANJU POREZA, ŠTO PRETPOSTAVLJA DA SE ROKOVI ZA PLAĆANJE POREZA PODEŠAVAJU TAKO DA OBVEZNIK NAJLAKŠE PODNESE POREZNI TERET ...

3.2. POREZNA NAČELA

- ... (POREZ NA PLATE SE PLAĆA U VRIJEME NJENE NAPLATE, POREZ NA DOHODAK OD POLJOPRIVREDNE DJELATNOSTI U VRIJEME UBIRANJA LJETINE I NAPLATE PRIHODA OD PRODAJE OVIH PROIZVODA...)

3.2. POREZNA NAČELA

- **EKONOMIČNOST** **POREZA**
PRETPOSTAVLJA DA UBIRANJE
POREZA, ODNOSNO NAPLATA NE
ANGAŽIRA VELIKE IZDATKE ČIME SE
NEPOSREDNOI UMANJUJE NJIHOV
FINANCIJSKI NETO EFEKT

3.3. VRSTE POREZA

- **KAKO SU RAZLIČITE**

- **MANIFESTACIJE SPOSOBNOSTI** **POREZNE**
- **TEHNIKE UTVRĐIVANJA POREZNE SNAGE, I** **POREZNE**
- **OBLIK ISPUNJAVANJA POREZNIH OBAVEZA** **POREZNIH**

KLASIFICIRANJE POREZA MOŽE SE VRŠITI NA OSNOVU VIŠE KRITERIJA

3.3. VRSTE POREZA

- **PREMA NAČINU NAPLATE, POREZI MOGU BITI**
 - **U NOVCU**
 - **I**
 - **U NATURI**
- **PODJELA IMA VIŠE POVIJESNI ZNAČAJ**

3.3. VRSTE POREZA

- DANAS SE U PRAVILU ISPUNJAVANJE POREZNIH OBAVEZA VRŠI U NOVCU
- JEDINI IZUZETAK JESTE VEĆ SPOMINJANA MOGUĆNOST KOD POREZA NA NASLIJEĐE I POKLONE

3.3. VRSTE POREZA

- POLAZEĆI OD **OBJEKTA OPOREZIVANJA**, POREZI SE MOGU PODIJELITI NA
 - **OBJEKTNE**
 - **I**
 - **SUBJEKTNE**

3.3. VRSTE POREZA

- **KOD OBJEKTNIH POREZA SVAKI POREZNI IZVOR SE POSEBNO OPOREZUJE, TAKO DA SE I POREZNA SNAGA OBVEZNIKA TRETIRA KAO NIZ POJEDINAČNIH PRIHODA IZ RAZNIH IZVORA (TO ZNAČI ZA SVAKI IZVOR POSEBAN POREZ)**

3.3. VRSTE POREZA

- **KOD OBJEKTNIH POREZA, VODI SE RAČUNA SAMO O**
 - **VELIČINI BOGATSTVA**
 - **ODNOSNO**
 - **POJEDINIM IZVORIMA**

3.3. VRSTE POREZA

- **KOD SUBJEKTNIH POREZA**
 - **OPOREZIVANJE EKONOMSKE SNAGE GRAĐANINA SE VRŠI KAO CJELINA,**
 - **NA BAZI SINTETIZIRANJA NJEGOVE EKONOMSKE I POREZNE SNAGE**

3.3. VRSTE POREZA

- **KOD SUBJEKTNIH POREZA VODI SE RAČUNA O**
 - **VELIČINI IZVORA, I**
 - **OSOBNIM, PORODIČNIM I ZDRAVSTVENIM PRILIKAMA KOJE IMAJU UTJECAJ NA POTPUNIJU PROCJENU POREZNE SPOSOBNOSTI OBVEZNIKA**

3.3. VRSTE POREZA

- **NAJRAŠIRENIJE POREZA ODNOSI SE NA** **KLASIFICIRANJE NA**
 - **NEPOSREDNE POREZE**
 - **I**
 - **POSREDNE POREZE**

3.3. VRSTE POREZA

- **KRITERIJ ZA KLASIFICIRANJE JE**
 - **NAČIN UTVRĐIVANJA POREZNE SPOSOBNOSTI**
 - **I**
 - **UKUPNI EFEKTI KOJE IMAJU POJEDINI POREZI**

3.3. VRSTE POREZA

- **NEPOSREDNI POREZI SU ONI KOJI SE TEMELJE NA POREZNOJ SNAZI, ŠTO SE MANIFESTIRA U**
 - **STJECANJU DOHOTKA (DOBITI)**
 - **I**
 - **POSJEDOVANJU IMOVINE**

3.3. VRSTE POREZA

- **NEPOSREDNI POREZI SE UTVRĐUJU:**
 - **NA BAZI ČINJENICA ŠTO SU UNAPRIJED POZNATE (IZVJESNO JE DA ĆE PREDUZEĆA OSTVARITI DOBIT),**
|
 - **KOJE SE VODE U ODGOVARAJUĆIM EVIDENCIJAMA (KATASTAR ZEMLJIŠTA, REGISTAR ZGRADE, I DRUGE POREZNE I POSLOVNE KNJIGE)**

3.3. VRSTE POREZA

- **POSREDNI ILI INDIREKTNI POREZI**
TEMELJE SE NA POREZNOJ SNAZI ŠTO SE MANIFESTIRA U
 - **VIDU POTROŠNJE**
 - **I**
 - **PRIJENOSA IMOVINE**

3.3. VRSTE POREZA

- **POSREDNI ILI INDIREKTNI POREZI SE UTVRĐUJU PREMA:**
 - **ELEMENTIMA KOJI NISU UNAPRIJED POZNATI, TAKO DA SE**
 - **POREZNA OBAVEZA I NAPLATA ZASNIVAJU NA TARIFI ZA RADNJE I ČINJENICE U OVOM DOMENU**

3.3. VRSTE POREZA

- **GLAVNI PREDSTAVNIK NEPOSREDNIH POREZA JESTE POREZ NA DOHODAK, I U SAVREMENIM POREZNIM SISTEMIMA ON SE JAVLJA U DVA OBLIKA:**
 - **POREZ NA DOHODAK FIZIČKIH OSOBA**
 - **I**
 - **POREZ NA DOBIT (DOHODAK) PRAVNIH OSOBA**

3.3. VRSTE POREZA

- **DOBRE STRANE OVOG POREZA SU**
 - **STABILNOST IZVORA PRIHODA, JER DOHODAK IMA MOĆ OBNAVLJANJA**
 - **I**
 - **PRAVIČNOST U OPOREZIVANJU, POGOTOVO KADA SU U PRIMJENI PROGRESIVNE POREZNE STOPE**

3.3. VRSTE POREZA

- **LOŠE STRANE OVOG POREZA ODOSE SE NA**
 - **NEELASTIČNOST U ODNOSU NA KONJUNKTURNA KRETANJA U PRIVREDI U KRATKOM ROKU**
 - **PSIHOLOŠKI SU TEŽE PRIHVATLJIVI, I**
 - **ZAHTIJEVAJU BROJNU ADMINISTRACIJU I TROŠKOVE UTVRĐIVANJA I NAPLATE**

3.3. VRSTE POREZA

- **U GRUPU NEPOSREDNIH POREZA ULAZE**
 - **POREZ NA PRIHOD OD POLJOPRIVREDE**
 - **POREZ NA ZGRADE**
 - **POREZ NA IMOVINU**
 - **RENTNI POREZ**
 - **POREZ NA PRIHODE OD ZGRADA I DRUGIH NEKRETNINA**

3.3. VRSTE POREZA

- **GLAVNI PREDSTAVNIK POSREDNIH (INDIREKTNIH) POREZA JESTE POREZ NA DODANU VRIJEDNOST**

3.3. VRSTE POREZA

- **PREDNOSTI OVOG POREZNOG OBLIKA SU**
 - **IZDAŠNOST**
 - **NE ZAHTIJEVA VELIKU ADMINISTRACIJU I TROŠKOVI NAPLATE SU NISKI ...**

3.3. VRSTE POREZA

- **PSIHOLOŠKA PRIHVATLJIVOST, JER SE IZNOS POREZA URAČUNAVA U CIJENU, TAKO DA GRAĐANI I NE ZNAJU KOJI DIO CIJENE SE ODNOSI NA POREZ (NAZIVA SE „OPOREZIVANJE ANESTEZIJOM”) POD**

3.3. VRSTE POREZA

- **NEDOSTACI SE ODMOSE NA**
 - **REGRESIVNI UTJECAJ POREZA, JER ON RELATIVNO TEŽE POGAĐA SIROMAŠNE U ODNOSU NA BOGATIJE SLOJEVE (NIJE PRAVIČAN),**
 - **I ...**

3.3. VRSTE POREZA

- **EKONOMSKE UČINKE (OMOGUĆAVA AUTONOMAN RAST POREZNIH PRIHODA U ODNOSU NA REZULTATE PRIVREĐIVANJA - DOHODAK, I UTJEČE NA OPĆI NIVO CIJENA, JER IMA „UGRAĐEN” INFLACIONI PRITISAK, U UVJETIMA KADA SE OPOREZIVANJE U ZEMLJI TEMELJI NA OVOM POREZNOM OBLIKU)**

3.3. VRSTE POREZA

- **OSIM POREZA NA DODANU VRIJEDNOST, U GRUPU POSREDNIH POREZA ULAZE JOŠ**
 - **CARINE, KAO OBLIK POREZA KOJI SE NAPLAĆUJE NA ROBU ŠTO PRELAZI DRŽAVNU GRANICU, ODNOSNO CARINSKU CRTU ...**

3.3. VRSTE POREZA

- I
- **AKCIZE, ODNOSNO POREZ NA POJEDINAČNE POTROŠNE ARTIKLE (TZV. VISOKOTARIFNI PROIZVODI) ŠTO TERETI PROMET POJEDINIH ROBA (BENZIN, CIGARETE, ALKOHOL...)**

3.4. DOPRINOSI

- ZA RAZLIKU OD POREZA ČIJA JE POVIJEST MNOGO DUŽA JER SE VEZUJU ZA NASTANAK PRVIH DRUŠTVENIH I DRŽAVNIH ZAJEDNICA, **DOPRINOSI** PREDSTAVLJAJU OBLIK JAVNIH PRIHODA KOJI JE NOVIJEG DATUMA

3.4. DOPRINOSI

- **ZAČECI DOPRINOSA** U FINANCIJSKOJ TEORIJI VEŽU SE ZA IZGRADNJU BRANA, MORSKIH NASIPA I MOSTOVA, U ENGLESKOJ POČETKOM 14. STOLJEĆA
- SVOJE DEFINITIVNO UTEMELJENJE **DOPRINOSI** SU DOBILI NAKON DVA POŽARA U LONDONU, U DRUGOJ POLOVICI 17. STOLJEĆA

3.4. DOPRINOSI

- **DOPRINOSI** KAO OBLIK DAŽBINA OBVEZIVALI SU GRAĐANE ČIJE SE ZEMLJIŠTE I KUĆE GRANIČE SA NASIPIMA, NOVIM ULICAMA, BRANAMA I ODVODNIM KANALIMA, JER JE IZGRADNJOM OVIH JAVNIH OBJEKATA UVEĆANA I VRIJEDNOST NJIHOVE NEKRETNINE, ODNOSNO POREZNE SNAGE

3.4. DOPRINOSI

- **DOPRINOSI** IMAJU NIZ ZAJEDNIČKIH KARAKTERISTIKA SA POREZIMA, ALI SE OD NJIH I RAZLIKUJU PO VIŠE OSNOVA

3.4. DOPRINOSI

- **ZAJEDNIČKA KARAKTERISTIKA** JESTE U TOME ŠTO SU I **DOPRINOSI FISKALNI IZVOR PRIHODA**, A TO ZNAČI DA SE TEMELJE NA AUTORITETU DRŽAVE I NJENOG APARATA PRINUDE
- ZA RAZLIKU OD **POREZA** GDJE JE PRINCIP **OPĆE PROTIVNAKNADE**, KOD DOPRINOSA SE RADI O “**PRINCIPU POSEBNE PROTIVNAKNADE**”

3.4. DOPRINOSI

- **DOPRINOSI** KAO OBLIK JAVNIH PRIHODA JAVLJAJU SE U ONIM SLUČAJEVIMA KADA DOLAZI DO **PREPLITANJA OPĆEG I POJEDINAČNOG INTERESA**

3.4. DOPRINOSI

- **KAKO OD NEKE AKTIVNOSTI DRŽAVE (IZGRADNJA JAVNOG OBJEKTA) IMAJU NEPOSREDNE KORISTI ODREĐENE OSOBE (ONE ČIJE SE NEKRETNINE GRANIČE SA OVIM OBJEKTIMA), TO DAJE POVODA DRŽAVI DA ZA TE GRAĐANE, PORED POREZNIH OBAVEZA, UVEDE I DOPRINOSE KAO ZASEBNE DAŽBINE**

3.4. DOPRINOSI

- **OBVEZNICI DOPRINOSA SU GRAĐANI ŠTO**
 - **IMAJU NEPOSREDNU MJERLJIVU KORIST OD AKTIVNOSTI DRŽAVE**
 - **ZA RAZLIKU OD POREZA KOD KOJIH NEMA OVE MJERLJIVE KORISTI**

3.4. DOPRINOSI

- U SAVREMENIM UVJETIMA **DOPRINOSI** PREDSTAVLJAJU **NEZAIBILAZAN OBLIK** JAVNIH PRIHODA

3.4. DOPRINOSI

- **U PRAVILU DOPRINOSI ODGOVARAJU SLOŽENIJIM I SUPTILNIJIM ODNOSIMA IZMEĐU POJEDINACA I FINANCIJSKE AKTIVNOSTI DRŽAVNE STRUKTURE, KAO**
 - **U SLUČAJU PROŽIMANJA JAVNOG I POJEDINAČNOG INTERESA ...**

3.4. DOPRINOSI

- **KOD ANIMIRANJA VLASTITOG ANGAŽIRANJA SREDSTAVA GRAĐANA RADI FINANCIRANJA ZAJEDNIČKIH POTREBA JAVNOG KARAKTERA**
- **U POGLEDU OSIGURANJA INICIJALNIH SREDSTAVA OD STRANE DRŽAVE RADI IZGRADNJE JAVNOG OBJEKTA OD NEPOSREDNOG INTERESA ODREĐENOG KRUGA OSOBA**

3.4. DOPRINOSI

- **DOPRINOSI** VEŽU SE ZA OSIGURANJE
SREDSTAVA NA IME FINANCIRANJA
ZAJEDNIČKIH POTREBA JAVNOG
KARAKTERA

3.4. DOPRINOSI

- TU PO PRIRODI NEMINOVNO DOLAZI DO PREPLITANJA JAVNIH I POJEDINAČNIH INTERESA, ODNOSNO U ONIM SLUČAJEVIMA KADA **ODREĐENI KRUG KORISNIKA JAVNIH USLUGA** PO TOM OSNOVU USPOSTAVLJA POSEBNE ODNOSNE NASPRAM FINANCIJSKE AKTIVNOSTI DRŽAVE

3.4. DOPRINOSI

- **NAJZNAČAJNIJI I RASPROSTRANJENI DOPRINOS U SVJETSKIM RAZMJERAMA JESTE DOPRINOS ZA SOCIJALNO OSIGURANJE (KRAJEM OSAMDESETIH UNUTAR ZEMALJA OECD SUDJELOVAO JE SA 24,2%, A U ZEMLJAMA EU SA 29,2% U UKUPNIM FISKALNIM PRIHODIMA)**

3.5. JAVNI ZAJAM

- U SISTEM JAVNIH PRIHODA SVIH SAVREMENIH DRŽAVA ULAZE **JAVNI ZAJMOVI**
- RADI SE O GLAVNOM OBLIKU **NEFISKALNIH PRIHODA**, A SVE RIJEĐE SE SPOMINJE I NJEGOVA DUGOGODIŠNJA OSOBENOST KAO **GLAVNOG PREDSTAVNIKA VANREDNIH IZVORA PRIHODA**

3.5. JAVNI ZAJAM

- ZA RAZLIKU OD POREZA I DOPRINOSA, KOJI SU FISKALNI PRIHODI JER SE TEMELJE NA AUTORITETU DRŽAVE I NJENOG APARATA PRINUDE, **ZAJAM** PREDSTAVLJA **NEFISKALNI OBLIK PRIHODA** ŠTO SE ZASNIVA NA DRUGIM OSNOVAMA

3.5. JAVNI ZAJAM

- **NAJČEŠĆE SE TEMELJI NA EKONOMSKIM INTERESIMA POVJERILACA (GRAĐANA I PRIVREDNIH SUBJEKATA) I DRŽAVE (KAO DUŽNIKA)**

3.5. JAVNI ZAJAM

- U ODNOSU NA POREZE, DOPRINOSE I TAKSE, KOJI SU REDOVNI IZVORI PRIHODA, **JAVNI ZAJAM** PREDSTAVLJA VANREDAN PRIHOD
- **JAVNI ZAJAM SE**
 - POJAVLJUJE POVREMENO, I
 - U PRAVILU NAJČEŠĆE KADA SE REDOVNIM PRIHODIMA NE MOGU POKRITI IZDACI (RASHODI)

3.5. JAVNI ZAJAM

- UKOLIKO SE IMA U VIDU PRAKSA NAJRAZVIJENIJIH ZEMALJA, OVU VANREDNOST TREBA ISKLJUČITI, JER **ZAJMOVI** SU U SAVREMENIM UVJETIMA KOD SPOMENUTIH ZEMALJA POSTALI REDOVNI IZVOR PRIHODA

3.5. JAVNI ZAJAM

- **OSNOVNE KARAKTERISTIKE JAVNOG ZAJMA SU:**
 - **DOBROVOLJNOST U UGOVORNOJ FORMI**
 - **I**
 - **POVRATNOST UZ KAMATU KAO NAKNADU**

3.5. JAVNI ZAJAM

- ZA RAZLIKU OD FISKALNIH PRIHODA, KOD **ZAJMA** SE RADI O **DOBROVOLJNOM USTUPANJU KUPOVNE MOĆI**, TAKO DA SE ODNOS IZMEĐU **FIZIČKE ILI PRAVNE OSOBE KAO POVJERIOCA I DRŽAVE KAO DUŽNIKA**, **USPOSTAVLJA NA BAZI UGOVORA**

3.5. JAVNI ZAJAM

- **KOD POREZA I DRUGIH DAŽBINA ODNOS
IZMEĐU DRŽAVE I GRAĐANINA
USPOSTAVLJA NA OSNOVU
JEDNOSTRANE ODLUKE DRŽAVE**

3.5. JAVNI ZAJAM

- KOD **JAVNIH ZAJMOVA** GRAĐANINU JE OSTAVLJENO DA SLOBODNO ODLUČI
 - DA LI ĆE UPISATI ZAJAM CIJENEĆI UVJETE ZAJMA, U ODNOSU NA
 - OSTALE MOGUĆNOSTI ANGAŽIRANJA SLOBODNIH NOVČANIH SREDSTAVA I KAPITALA

3.5. JAVNI ZAJAM

- **DRUGA OSNOVNA KARAKTERISTIKA JAVNOG ZAJMA JESTE POVRATNOST ZAJMA UZ KAMATU KAO NAKNADU**
- **I PO OSNOVU OVE KARAKTERISTIKE BITNA JE RAZLIKA IZMEĐU JAVNOG ZAJMA I POREZA**

3.5. JAVNI ZAJAM

- ZA RAZLIKU OD POREZA KOJI PREDSTAVLJAJU DEFINITIVNO I BESPOVRATNO DAVANJE DRŽAVI, KOD **JAVNOG ZAJMA** SE RADI O USTUPANJU DIJELA KUPOVNE MOĆI NA ODREĐENO VRIJEME, ŠTO ZNAČI DA SE, NAKON ISTEKA ROKA PREDVIĐENOG U UGOVORU, ZAJAM VRAĆA UZ KAMATU KAO NAKNADU

3.5. JAVNI ZAJAM

- **ZAJMOVI** I NISU PRAVI PRIHODI KAO POREZI, DOPRINOSI I TAKSE
- **ZAJMOVI** PREDSTAVLJAJU ANTICIPIRANJE PRIHODA (UNAPRIJED ANGAŽIRANJE PRAVIH PRIHODA)

3.5. JAVNI ZAJAM

- TO ZNAČI DA NAKON ISTEKA ODREĐENOG ROKA **DRŽAVA MORA OTPLAĆIVATI ZAJAM** SREDSTVIMA KOJE OSTVARI IZ POREZA, DOPRINOSA I DRUGIH DAŽBINA

3.5. JAVNI ZAJAM

- **ZAŠTO DRŽAVE ZAKLJUČUJU JAVNE ZAJMOVE?**

3.5. JAVNI ZAJAM

- **PREMA KLASIČNOJ TEORIJI, JAVNI ZAJAM TREBA BITI POVREMENI I RIJETKI IZVOR PRIHODA I TO U PRAVILU U IZUZETNIM SITUACIJAMA, KAO ŠTO SU ELEMENTARNE NEPOGODE, RATOVI I SLIČNO**

3.5. JAVNI ZAJAM

- **PREMA SAVREMENOJ TEORIJI, GLAVNA SVRHA ZAKLJUČIVANJA ZAJMOVA JESTE AKTIVIRANJE NEANGAŽIRANIH NOVČANIH SREDSTAVA OD STRANE DRŽAVE, DA BI SE OSTVARILI ODREĐENI EKONOMSKI I SOCIJALNI UČINCI**

3.5. JAVNI ZAJAM

- **ZAJAM** PREDSTAVLJA U DANAŠNJIM UVJETIMA NEZAMJENJIV OBLIK PRIHODA KOJIM SE
 - UTJEČE NA MONETARNU I EKONOMSKU RAVNOTEŽU, I
 - OSIGURAVAJU SREDSTVA NEOPHODNA ZA VEOMA ZNAČAJNU EKONOMSKU ULOGU DRŽAVE U TRŽIŠNIM PRIVREDAMA

3.5. JAVNI ZAJAM

- **POREZIMA I DOPRINOSIMA, KAO I DRUGIM PRIHODIMA, DRŽAVA NE MOŽE OSTVARITI SREDSTVA NEOPHODNA ZA POKRIĆE ONIH ZADATAKA ŠTO PREVAZILAZE UOBIČAJENE OKVIRE KLASIČNIH JAVNIH POTREBA**

3.5. JAVNI ZAJAM

- **VEĆE ILI MANJE KORIŠTENJE ZAJMOVA OVISI OD**
 - **PRILIVA SREDSTAVA PO OSNOVU POREZA**
 - **VELIČINE NEUPOSLENIH NOVČANIH SREDSTAVA, I**
 - **POTREBA ZA ANGAŽIRANIM ODNOSOM DRŽAVE U TOKOVIMA PRIVREĐIVANJA**

3.5. JAVNI ZAJAM

- **U VRIJEME CIKLIČNIH TOKOVA
PRIVREDE KORIŠTENJE JAVNIH
ZAJMOVA**
- **U RAZDOBLJIMA RECESIJE –
KONTRAKCIJE JE INTENZIVNO, KAKO
BI SE OBEZBIJEDILA SREDSTVA ZA
ANGAŽIRANIJE OPERATIVNO UČEŠĆE
DRŽAVE U PRIVREĐIVANJU ...**

3.5. JAVNI ZAJAM

- U **RAZDOBLJU EKSPANZIJE** RELATIVNO JE MANJE, I TO UGLAVNOM KAO SREDSTVA DEFLACIONE POLITIKE I NAČINA OSIGURANJA SREDSTAVA RADI **POKRIĆA BUDŽETSKIH DEFICITA** IZ PRETHODNOG RAZDOBLJA

3.5. JAVNI ZAJAM

- U GRUPI NAJRAZVIJENIJIH ZEMALJA, **JAVNI ZAJAM** ZAJEDNO SA DRUGIM NEPOREZNIM PRIHODIMA (DEFICITNO FINANCIRANJE) PREDSTAVLJA INSTRUMENT KOJIM **DRŽAVA**
 - **PREUZIMA NA SEBE SOCIJALNE I POLITIČKE PRESIJE, RADI NEELASTIČNOSTI UKUPNE POTROŠNJE I PROBLEMA NEZAPOSLENOSTI ...**

3.5. JAVNI ZAJAM

... KAKO BI SE

- **STVORIO PROSTOR ZA INTENZIVNIJE UČEŠĆE TRŽIŠNOG MEHANIZMA U USMJERAVANJU TOKOVA PRIVREĐIVANJA I TIME OSIGURAO EFIKASAN EKONOMSKI RAZVOJ**

4. POREZNA POLITIKA

- **POREZNA POLITIKA U UŽEM ODREĐENJU OBUHVATA RAZNOVRSNE ODLUKE I MJERE, ŠTO PODUZIMA DRŽAVNA STRUKTURA, KOJIMA SE**
 - **ORGANIZIRA**
 - **I**
 - **USMJERAVA OSTVARIVANJE JAVNIH PRIHODA**

4. POREZNA POLITIKA

- ZA RAZLIKU OD OSTALIH SEKTORA EKONOMSKE POLITIKE NASPRAM RELACIJE “SISTEMA” I “POLITIKE”, U OVOM DOMENU SU **DOMETI EKONOMSKO - POLITIČKIH MJERA NAGLAŠENIJI**

4. POREZNA POLITIKA

- **POREZNA POLITIKA SE SHVATA U NJENOM ŠIREM ZNAČENJU KAO UKUPNOST**
 - **PRIVREDNO – SISTEMSKOG**
 - **I ...**

4. POREZNA POLITIKA

- **EKONOMSKO - POLITIČKOG
OBLIKOVANJA SISTEMA
OPOREZIVANJA (SISTEM POREZNIH
OBLIKA, UTVRĐIVANJA PRAVILA
PONAŠANJA POREZNE VLASTI I
OBVEZNIKA, UKUPNOST MJERA U
POGLEDU OSTVARIVANJA JAVNIH
PRIHODA)**

4. POREZNA POLITIKA

- U KONTEKSTU ŠIREG ODREĐENJA, **POREZNU POLITIKU**, I KAO MODELA, I KAO SISTEMA OPOREZIVANJA U POJEDINOJ DRŽAVI, TERMINIRAJU **TRI OPĆA ELEMENTA**: ...

4. POREZNA POLITIKA

- **CILJEVI, ODNOSNO OPĆI PRISTUP U OPOREZIVANJU**
- **STRUKTURA POREZA**
- **I**
- **INSTITUCIONALNA OPOROEZIVANJA** **OSNOVA**

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

- **KAKO JE SISTEM OPOREZIVANJA TEMELJNI ELEMENT FINANCIJSKE AKTIVNOSTI DRŽAVE, ODREĐENJE FISKALNOG SISTEMA,**
 - **U POGLEDU CILJEVA I ZADATAKA, I**
 - **U ODNOSU NA DOMETE,**
- NEPOSREDNO UVJETUJE OPĆI PRISTUP U OPOREZIVANJU ODNOSNO CILJEVE POREZNOG SISTEMA**

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

- **CILJEVI OPOREZIVANJA** DIFERENCIRAJU SE U **DVIJE SKUPINE**, OVISNO OD TOGA JESU LI
 - **POJEDINI POREZNI OBLICI UPRAVLJENI NA FISKALNE CILJEVE U SMISLU OSIGURANJA SREDSTAVA NA IME JAVNIH IZDATAKA ...**

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

- **U POREZNIM OBLICIMA UGRAĐENI BROJNI VANFISKALNI CILJEVI KOJI SE TEMELJE NA TOME DA POREZNI PRITISAK NA EKONOMSKU MOĆ IZAZIVA PROMJENE U AKTIVNOSTIMA I PONAŠANJU PRIVREDNIH SUBJEKATA I POREZNIH OBVEZNIKA**

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

- **REALIZACIJA DIFERENCIRANJA CILJEVA OPOREZIVANJA POSTIŽE SE NA NAČIN ŠTO SE**
 - **U PRVOM SLUČAJU VRŠI LINEARNO OPOREZIVANJE (PROPORCIONALNE POREZNE STOPE) I UZ ZADRŽAVANJE TRŽIŠNE ALOKACIJE ...**

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

- **A**
- **U DRUGOM SLUČAJU SELEKTIVNO OPOREZIVANJE ODNOSNO RAZLIČITI POREZNI PRITISAK NA RELATIVNO JEDNAKE POREZNE SNAGE OBVEZNIKA, ČIME SE I KORIGIRAJU UČINCI TRŽIŠNIH ZAKONITOSTI**

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

- **PORED TRADICIONALNIH FINANCIJSKIH ZADATAKA, NA OBOGAĆIVANJE CILJEVA OPOREZIVANJA PRESUDAN UTJECAJ JE IMALO JAČANJE EKONOMSKIH FUNKCIJA DRŽAVE**

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

- **NEZAMJENJIVA JE ULOGA POREZNIH INSTRUMENTATA KADA SE RADI O**
 - **UČINCIMA OPĆEG KARAKTERA (OBLIKOVANJE ROBNIH I KUPOVNIH FONDOVA, ODNOSNO EFEKTI NA AGREGATE POTRAŽNJE I PONUDE, PROPORCIJE U RASPODJELI NOVOSTVORENE VRIJEDNOSTI, USMJERAVANJE KUPOVNE MOĆI I EFEKTI NA STRUKTURU PRIVREDE...)**
 - ...

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

- I
- **POJEDINAČNIM UČINCIMA**
(**PODSTICANJE** **IZVOZA,**
USMJERAVANJE **INVESTICIONI**
SREDSTAVA, SMANJIVANJE RIZIKA U
POSLOVANJU ZA POJEDINE OBLASTI
PRIVREDE...)

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

- **SEKTOR TZV. VANFISKALNIH EFEKATA**
PROŠIRUJE SE SA BROJNIM
SOCIJALNIM IZDACIMA S OSNOVNIM
ZADATKOM DA SE, PO OSNOVU
PRERASPODJELE BOGATSTVA,
POSTIGNU ODREĐENE SOCIJALNE
VRIJEDNOSTI U DRUŠTVENOJ ZAJEDNICI

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

- **BROJNI I RAZNOVRSNSI CILJEVI MOGU BITI U RAZLIČITOM MEĐUSOBNOM ODNOSU (KONKURENTNI, KOMPLEMENTARNI ILI NEUTRALNI)**

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

- **U FUNKCIONALNOM ASPEKTU POREZNOG SISTEMA OD ZNAČAJA JE**
 - **POSTIZANJE KONZISTENTNOSTI IZMEĐU CILJEVA, U ODNOSU NA PRIORITET, I**
 - **FUNKCIONALAN ODNOS IZMEĐU CILJEVA I POREZNIH INSTRUMENTATA KOJIMA SE ONI REALIZIRAJU**

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

- **KORELACIJA SE KROZ SKALU CILJEVA NASTOJI OBLIKOVATI I OPERACIONALIZIRATI PREKO ZADATAKA**
 - **POJEDINIH POREZNIH OBLIKA**
 - **I**
 - **POREZNOG SISTEMA U CJELINI**

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

- **S PREMJEŠTANJEM TEŽIŠNE TAČKE, ODNOSNO CILJEVA FISKALNOG I POREZNOG SISTEMA U KORIST VANFISKALNIH EFEKATA, VRŠI SE INOVIRANJE STRUKTURE ZADATAKA OPOREZIVANJA, ČIME SE ISTIČU**
 - **STABILIZACIONI ...**

4.1. CILJEVI POREZNE POLITIKE

...

➤ **RAZVOJNI**

➤ **I**

➤ **REDISTRIBUTIVNI UČINCI**

**U ODNOSU NA TRADICIONALNE
FINANCIJSKE EFEKTE**

4.2. STRUKTURA POREZA

- **STRUKTURA POREZA**, KAO SINTETIČKI IZRAZ CILJEVA I ZADATAKA SISTEMA OPOREZIVANJA I FISKALNOG SISTEMA, ZNAČI
 - **UKUPNOST POJEDINIH VRSTA PRIHODA, ODNOSNO**
 - **UČEŠĆA POREZNIH OBLIKA U POREZNOM SISTEMU NEKE ZEMLJE**

4.2. STRUKTURA POREZA

- **STRUKTURA POREZA SE ODNOSI NA**
 - **CILJEVE OPOREZIVANJA**
 - **VRSTE POREZA**
 - **I**
 - **ODNOS IZMEĐU PROPORCIONALNOG I PROGRESIVNOG OPOREZIVANJA**

4.2. STRUKTURA POREZA

- **I PORED ODSUSTVA TZV. UNIVERZALNE POREZNE FORMULE, U SMISLU**
 - **ISTOVRJNIH POREZA,**
 - **POREZNIH STOPA**
 - **ELEMENATA POJEDINIH POREZA ...**

4.2. STRUKTURA POREZA

... STRUKTURA POREZA U

➤ **RAZVOJNOM**

➤ **I**

➤ **SAVREMENOM IZRAZU,**

**UKAZUJE NA NIZ ZAJEDNIČKIH
IMENITELJA POREZNIH I FISKALNIH
SISTEMA**

4.2. STRUKTURA POREZA

- ZA RAZLIKU OD **KLASIČNE KONCEPCIJE** FINANCIJSKE AKTIVNOSTI U KOJOJ JE KARAKTERISTIČNA **POJEDNOSTAVLJENA STRUKTURA JAVNIH PRIHODA ...**

4.2. STRUKTURA POREZA

- ... U **SAVREMENIM UVJETIMA SISTEM JAVNIH PRIHODA** PRETPOSTAVLJA RAZNOVRSNE VARIJACIJE U VRSTI **JAVNIH PRIHODA** (POREZI, DOPRINOSI, TAKSE, JAVNI ZAJAM, TE DRUGI NEPOREZNI I NEFISKALNI IZVORI PRIHODA)

4.2. STRUKTURA POREZA

- **STRUKTURU POREZA** ODLIKUJE BOGATSTVO VRSTA I OBLIKA OVIH DAŽBINA, PRI ČEMU SE **KOMBINIRAJU**
 - **NEPOSREDNI I POSREDNI POREZI**
 - **ANALITIČKI I SINTETIČKI POREZI**
 - **OBJEKTNI I SUBJEKTNI POREZI**
 - **PROPORCIONALNO I PROGRESIVNO OPOREZIVANJE**

4.2. STRUKTURA POREZA

- **RAZUĐENA STRUKTURA JAVNIH PRIHODA** IMA ZADATAK USPOSTAVITI FUNKCIONALNI ODNOS IZMEĐU
 - **PRIRODE POJEDINIH JAVNIH USLUGA I OBLIKA PRIHODA, ODNOSNO PRINCIPA NA KOJIMA SE TEMELJE VIDOVI JAVNOG FINANCIRANJA, I**
 - **RAZMJERA REDISTRIBUCIJE BOGATSTVA**

4.2. STRUKTURA POREZA

- **ZAJEDNIČKI IMENITELJ SAVREMENIH POREZNIH SISTEMA SU:**
 - **SUBJEKTNI POREZI, ŠTO ODGOVARA OBUHVATNIJEM PROCJENJIVANJU POREZNE SPOSOBNOSTI OBVEZNIKA**
 - **SINTETIČKI POREZI, KAO IZRAZ UKUPNOSTI EKONOMSKIH SNAGA POJEDINACA ...**

4.2. STRUKTURA POREZA

....

- **VEĆE PRISUSTVO NEPOSREDNIH U ODNOSU NA POSREDNE POREZE, I**
- **POTENCIRANJE PROGRESIVNIH NASPRAM PROPORCIONALNIH STOPA, ŠTO JE PRIMJERENIJE NAVEDENIM POREZNIM OBLICIMA**

4.2. STRUKTURA POREZA

- ZA SVE POREZNE SISTEME KARAKTERISTIČNO JE DA SE U STRUKTURI POREZA IZDVAJAJU:...

4.2. STRUKTURA POREZA

- **VODEĆI POREZI KOJI NOSE GLAVNI TERET ZADATAKA OPOREZIVANJA (POREZ NA DOHODAK FIZIČKIH OSOBA, POREZ NA DOBIT PREDUZEĆA, POREZ NA PROMET PROIZVODA I USLUGA, ODNOSNO POREZ NA DODANU VRIJEDNOST, I DOPRINOS ZA SOCIJALNO OSIGURANJE) ...**

4.2. STRUKTURA POREZA

- **OSTALI POREZI** KOJI IMAJU DOPUNSKI KARAKTER, ALI I IZRAZ SU ZAHTJEVA DA SE ODGOVORI NA SVE SLOŽENIJE ODNOSI IZMEĐU POREZNOG OBVEZNIKA I POREZNE VLASTI

4.2. STRUKTURA POREZA

- **ZAJEDNIČKU OSOBENOST SISTEMA JAVNIH PRIHODA ČINI I RELATIVNO VISOKO UČEŠĆE TZV. NEPOREZNIH PRIHODA, U PRVOM REDU, JAVNOG ZAJMA**

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

- **INSTITUCIONALNA OSNOVA POREZNOG SISTEMA** ODNOSI SE NA **STRUKTURU NOSILACA POREZNIH OVLASTI**, ČIME SE U VEĆOJ ILI MANJOJ MJERI OPREDJELJUJE **STEPEN DECENTRALIZACIJE, ODNOSNO DEKONCENTRACIJE I UKUPNE FINANCIJSKE AKTIVNOSTI U DRUŠTVENOJ (DRŽAVNOJ) ZAJEDNICI**

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

- **ZAJEDNIČKI IMENITELJ SAVREMENIH
FISKALNIH SISTEMA JESTE DA
NEOVISNO OD TOGA DA LI SE RADI O
SLOŽENOJ ILI JEDINSTVENOJ DRŽAVI,
IZMEĐU DVIJE KRAJNOSTI OD KOJIH JE
...**

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

- **JEDNA DA JE FINANCIJSKA
AKTIVNOST U POTPUNOSTI
CENTRALIZIRANA, A**
- **DRUGA DA U OVOM DOMENU VLADA
SVOJEVRSNA FINANCIJSKA
ANARHIJA,**

**ELEMENT FEDERALNOSTI (POSEBNOSTI
U JEDINSTVU) U FINANCIJSKOJ
AKTIVNOSTI SE NAMEĆE SAM PO SEBI**

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

- **RAZLIKE IZMEĐU SLOŽENIH I JEDINSTVENIH DRŽAVA U DOMENU FINANCIJSKE AKTIVNOSTI**
 - **VIŠE SU U STEPENU NEGO U VRSTI,**
 - **BEZ OBZIRA**
 - **NA RAZUĐENOST STRUKTURE NOSILACA OVLASTI**

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

- **PRIRODA FINANCIJSKE AKTIVNOSTI
PRETPOSTAVLJA KOMPROMIS IZMEĐU
UNIFORMNOSTI I EKSTREMNE
DECENTRALIZACIJE ZBOG ...**

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

- **RAZLIČITE PRIRODE JAVNIH USLUGA (OVISNO OD TOGA DA LI JE RIJEČ O LOKALNIM, REGIONALNIM, NADREGIONALNIM ILI O NACIONALNIM), I**
- **RAZLIČITOG FUNKCIONALNOG DOMETA POJEDINIH POREZNIH OBLIKA (U POGLEDU VEĆIH ILI MANJIH UČINAKA NA TRŽIŠNU ALOKACIJU)**

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

- **RAZMJERI DECENTRALIZACIJE I DEKONCENTRACIJE POREZNIH OVLASTI, NE ZANEMARUJUĆI USTROJSTVO DRŽAVE I DRUGIH FAKTORA SOCIJALNE I POLITIČKE PRIRODE, KAO GLAVNI KRITERIJ IMAJU ...**

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

- **EKONOMSKE EFEKTE,**
- **ODNOSNO**
- **FUNKCIONALNI ASPEKT POJEDINI
POREZNIH OBLIKA U SMISLU NJIHOVE
TEŽIŠNE TAČKE (DA LI SU TO
FINANCIJSKI, REDISTRIBUTIVNI ILI
EKONOMSKII UČINCI)**

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

- U OPĆEM PRISTUPU NIJE SPORNO DA FINANCIRANJE NA VIŠE NIVOVA IMA NIZ PREDNOSTI
- SVAKI NIVO VLASTI OSIGURAVA PUTEM ODGOVARAJUĆIH POREZA SREDSTVA NA IME FINANCIRANJA JAVNIH POTREBA, ULJUČUJUĆI I SELEKTIVNO FINANCIRANJE, PREMA PREFERENCIJAMA GRAĐANA

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

- U POGLEDU **REDISTRIBUTIVNIH UČINAKA** PRETPOSTAVKA JE
 - **UČEŠĆE SVIH NIVOVA VLASTI,**
 - **ALI I**
 - **IZUZETNO VISOK STEPEN MEĐUSOBNE KOORDINACIJE ...**

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

... ZBOG

- **OBEZBJEĐENJA U OKVIRIMA DRŽAVE
ODREĐENOG MINIMUMA KVALITETE
ŽIVOTA**
- **I**
- **NEJEDNAKIH FIŠKALNIH KAPACITETA
POJEDINIH UŽIH TERITORIJALNIH
JEDINICA**

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

- **ZA EKONOMSKE (STABILIZACIONE I RAZVOJNE) UČINKE** PRETPOSTAVKA JE
 - **USAGLAŠAVANJE SVIH NOSILACA POREZNE VLASTI, I**
 - **ČESTO UNIFORMNA RJEŠENJA, JER U OVOM DOMENU JE PRIMARNA ODGOVORNOST CENTRALNIH ORGANA**

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

- **KOD FINANCIRANJA JAVNIH POTREBA
DECENTRALIZACIJA JE NEOPHODNA**
- **KOD REDISTRIBUCIJE DOHOTKA
POŽELJNA**

4.3. INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA

- **KADA SE RADI O EKONOMSKOM, ODNOSNO STABILIZACIONOM – RAZVOJNOM ASPEKTU POREZNOG SISTEMA DECENTRALIZACIJA JE VIŠE IZUZETAK NEGO PRAVILO**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- OSNOVNE KOORDINANTE SAVREMENIH POREZNIH SISTEMA, U ODNOSU NA POSTOJEĆE OPOREZIVANJE U BIH, PRAKTIČNO UKAZUJU NA **NEOPHODNOST TEMELJITE POREZNE REFORME**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- U POGLEDU **OPĆEG PRISTUPA,**
ODNOSNO CILJEVA I ZADATAKA,
OPOREZIVANJE U BIH
 - ZNATNO JE UŽE DIMENZIONIRANO
 - I
 - IMA PREMALO DODIRNIH TAČAKA SA SKALOM CILJEVA

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **POREZNI SISTEM SE SVODI NA OSIGURANJE SREDSTAVA PO REDUCIRANOJ FORMI NA IME FINANCIRANJA KLASIČNIH JAVNIH POTREBA (DRŽAVNA STRUKTURA U NAJŠIREM SMISLU I MINIMUM SOCIJALNE SIGURNOSTI GRAĐANA)**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **SLIJED USTROJSTVA INOVIRANOG FISKALNOG I POREZNOG SISTEMA ZA POLAZIŠTE MORA IMATI ZAHTJEV ZA FUNKCIONALNOST EKONOMSKOG I FISKALNOG SISTEMA ...**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **U ODNOSU NA ZAJEDNIČKE IMENITELJE OVOG ODNOSA U SAVREMENIM PRIVREDAMA**
- **I**
- **U POGLEDU AKTUALNE TRANZICIJE PRIVREDE NA TRŽIŠNE OSNOVE**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **POTENCIRANJE EKONOMSKIH CILJEVA OPOREZIVANJA PODRAZUMIJEVA**
 - **TRADICIONALNE STABILIZACIONE I RAZVOJNE UČINKE, ALI USPOREDO**
 - **ODGOVARAJUĆE UČINKE NA PROCESU TRANZICIJE PRIVREDE**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- UZ UVAŽAVANJE VISOKE KONKURENCIJE U TEŽIŠNOJ TAČKI FISKALNOG I POREZNOG SISTEMA, NEOPHODNO JE UTEMELJENJE **SKALE CILJEVA ...**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **PRIMJERENE I KOMPARABILNE U ODNOSU NA SAVREMENE POREZNE SISTEME**
- **I**
- **PREMA ZAHTJEVIMA AKTUALNOG EKONOMSKOG I UKUPNOG RAZVOJA**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **POSTOJEĆA STRUKTURA POREZA JE IZRAZITO REDUCIRANA**
 - **U POGLEDU CILJEVA POJEDINIH IZVORA (ISKLUČIVO FINANCIJSKI)**
 - **I**
 - **U ODNOSU NA FORME, ODNOSNO OBLIKE OPOREZIVANJA**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **U STRUKTURI JAVNIH PRIHODA IZOSTAJU NEFISKALNI PRIHODI KAO ŠTO SU**
 - **JAVNO ZADUŽIVANJE, I**
 - **PRIHODI JAVNOG SEKTORA PRIVREDE,****BEZ KOJIH SU NEZAMISLIVI SAVREMENI FISKALNI SISTEMI**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **STRUKTURA POREZA SE TEMELJI NA**
 - **DOMINANTNOM UČEŠĆU POSREDNIH POREZA (AKCIZE I PDV)**
 - **“MEHANISTIČKOM” OPOREZIVANJU (SVAKI IZVOR – POSEBAN POREZ)**
 - **SUVIŠNOM NASLANJANJU NA OBJEKTNE POREZE ...**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

...

- **MARGINALIZACIJI SUBJEKTNIH I
SINTETIČKIH POREZA**
- **NEADEKVATNOM TRETMANU
POJEDINIH POREZNIH IZVORA**
- **SIMBOLIČNOM PRISUSTVU
PROGRESIVNOG OPOREZIVANJA**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **U POSEBNIM ELEMENTIMA POREZNOG SISTEMA SU SLJEDEĆA ODSTUPANJA:**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **PRVO, STATUS DOPRINOSA, KOJI JE PREŠIROKO NORMIRAN, ŠTO JE POSLJEDICA UTEMELJENJA ZAJEDNIČKE POTROŠNJE I USPRKOS BUDŽETIZACIJI OVIH JAVNIH IZDATAKA ZADRŽANO JE RANIJE ODREĐENJE DOPRINOSA, NEOVISNO OD TOGA ŠTO TO ZNAČI BITNO ODSTUPANJE OD NJEGOVE UOBIČAJENE PRIRODE...**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **DRUGO, ODSTUPANJA KOD POREZA NA PROMET PROIZVODA I USLUGA, POGOTOVO U ODNOSU NA EUROPSKO OKRUŽENJE, OGLEDA SE U TOME ŠTO JE DO KONCA 2005. GODINE U PRIMJENI BIO JEDNOFAZNI POREZ NA PROMET U OBLASTI TRGOVINE NA MALO S DOSTA RAZUĐENOM TARIFOM ...**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- ... DOK EUROPSKE ZEMLJE PRIMJENJUJU NAJNOVIJU VARIJANTU OPOREZIVANJA PROMETA – POREZ NA DODANU VRIJEDNOST (TZV. SVEFAZNI NETO - POREZ NA PROMET)

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **POSEBNA OSOBENOST POREZNOG SISTEMA BIH, S BROJNIM NEGATIVNIM IMPLIKACIJAMA, JESTE**
 - **INSTITUCIONALNA OSNOVA OPOREZIVANJA, ODNOSNO**
 - **PODJELA FISKALNIH I POREZNIH OVLAŠTI KOJA PODRAZUMIJEVA PRENAGLAŠENU DECENTRALIZACIJU POREZNE VLAŠTI**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **USTAV BIH JE OSTAVIO OTVORENIM PITANJA **DOMETA POREZNIH OVLASTI BIH**, ŠTO ZNAČI DA TO OVISI OD PARLAMENTARNE SKUPŠTINE**
 - **U ODNOSU NA UVOĐENJE I REGULIRANJE POJEDINIH POREZNIH OBLIKA (RADI JEDINSTVENOG EKONOMSKOG PROSTORA U BIH), I**
 - **U POGLEDU OSTVARIVANJA PRIHODA PO OSNOVU POREZA I DRUGIH DAŽBINA**

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- **OPĆI USTAVNI OKVIR PODJELE FISKALNIH I POREZNIH OVLASTI, NE DAJE ARGUMENTACIJU ZA TRENUTNU INSTITUCIONALNU OSNOVU OPOREZIVANJA KOJA JE NA **GRANICI ANARHIJE FINANCIJSKE AKTIVNOSTI****

4.4. POREZNA POLITIKA U BIH

- NIJE PROBLEM PRENAGLAŠENA DECENTRALIZACIJA POREZNIH OVLASTI VEĆ ODSUSTVO ELEMENTARNE USAGLAŠENOSTI ENTITETSKIH POREZNIH SISTEMA, USPRKOS PUNIH SLOBODA U KRETANJU LJUDI, ROBA, USLUGA, KAPITALA I PRIVREDNE AKTIVNOSTI